

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАЛАРИДА ТАЛАБАЛАРНИНГ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШДА ИНТЕРФАОЛ ТАЪЛИМ МЕТОДЛАРНИНГ ЎРНИ.

Джаналиева Гулбахрам Абдурашитовна- ТМС “Педагогика ва психология” кафедраси катта ўқитувчи
Шарипова Арзигул Баходир қизи-326 сонли иқтисослаштирилган мактаб ўқитувчиси
Бахрамова Латифа Бахтиёр қизи-ТМС “Педагогика ва психология” йўналиши 2 курс талабаси

Замонавий таълим технологияларини ташкил этишда қўйиладиган муҳим талаблардан бири ортиқча руҳий ва жисмоний куч сарф этмай, қисқа вақт ичида юксак натижаларга эришишдан иборатдир. Қисқа вақт орасида муайян назарий билимларни ўқувчиларга етказиб бериш, уларда маълум фаолият юзасидан кўникма ва малакаларни ҳосил қилиш, шунингдек, ўқувчилар фаолиятини назорат қилиш, улар томонидан эгалланган билим, кўникма ҳамда малакалар даражасини баҳолаш, ўқувчидан амалий машғулотга қизиқишни уйғотиш, ўқитувчидан юксак педагогик маҳорат ҳамда таълим жараёнига нисбатан янгича ёндошувни талаб этади.

Ҳозирги кунда таълим жараёнида интерфаол методлар, инновацион технологиялар, педагогик ва ахборот технологияларини ўқув жараёнида қўллашга бўлган қизиқиш кундан-кунга кучайиб бормоқда, бундай бўлишининг сабабларидан бири, шу вақтгача анъанавий таълимда талаба-талабаларни фақат тайёр билимларни эгаллашга ўргатилган бўлса, замонавий технологиялар уларни эгаллаётган билимларини ўзлари қидириб топишларига, мустақил ўрганиб, таҳлил қилишларига, ҳатто хулосаларни ҳам ўзлари келтириб чиқаришларига ўргатади. Ўқитувчи бу жараёнда шахсининг ривожланиши, шаклланиши, билим олиши ва тарбияланишига шароит яратади ва шу билан бир қаторда бошқарувчилик, йўналтирувчилик функциясини бажаради. Таълим жараёнида талаба–талаба асосий фигурага айланади.

Шунинг учун олий таълим муассасаларида малакали касб эгаларини тайёрлашда замонавий ўқитиш методлари-интерфаол методлар, инновацион технологияларнинг ўрни ва роли бениҳоя каттадир. Педагогик технология ва педагог маҳоратга оид билим, тажриба ва интерактив методлар талаба-талабаларни билимли, етук малакага эга бўлишларини таъминлайди.

Ўқитувчи томонидан ҳар бир дарсни яхлит ҳолатда кўра билиш ва уни тасаввур этиш учун бўлажак дарс жараёнини лойиҳалаштириб олиш керак. Бунда ўқитувчига у томонидан бўлажак дарсининг технологик харитасини тузиб

олиши катта аҳамиятга эгадир, чунки дарсинг технологик харитаси ҳар бир мавзу, ҳар бир дарс учун ўқитилаётган предмет, фаннинг хусусиятидан, талаба-талабаларнинг имконияти ва эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда тузилади. Бундай технологик харитани тузиш осон эмас, чунки бунинг учун ўқитувчи педагогика, психология, хусусий методика, педагогик ва ахборот технологияларидан хабардор бўлиши, шунингдек, жуда кўп метод ва усулларни билиш керак бўлади. Ҳар бир дарсинг ранг-баранг, қизиқарли бўлиши аввалдан пухта ўйлаб тузилган дарсинг лойиҳалаштирилган технологик харитасига боғлиқ.

Замонавий педагогик технологияларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш илмий муаммо сифатида таълим муассасаларида махсус илмий тадқиқотлар олиб боришни кўзда тутади. Бунда энг аввало, қуйидагиларни аниқлаш лозим:

- замонавий педагогик технологияларни ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш учун ижтимоий-педагогик асослар мавжудлигини аниқлаш;
- таълим мажмуи сифатида нимани англатиши ва қандай таркибий қисмлардан ташкил топганлигини белгилаш;
- педагогик технологиянинг функционал мажмуи жараён сифатида нималардан иборатлигини аниқлаш;
- педагогик технологиянинг мажмуалар назариясининг асосий қонуниятларига мослигини назоратда тутиб туриш йўл-йўриғини ишлаб чиқиш.

Шуни айтиш лозимки, замонавий педагогик технологиялар, педагогика илмининг тадқиқот объекти сифатида, аниқ фанларни ўқитиш услуги бўлибгина қолмай, балки ижтимоий-иқтисодий фанларни ўқитишга ҳам янгича ёндашув сифатида қайд қилиниши керак.

Ривожланган бир қатор мамлакатларда муваффақият билан қўлланиб келаётган илғор педагогик технологияларни ўрганиб, халқимизнинг миллий педагогика аънаналаридан ҳамда таълим соҳасининг шу кундаги ҳолатидан келиб чиққан ҳолда республикамизнинг миллий педагогик технологиясини яратиш бугунги куннинг талабидир.

Фанларни ўқитишда инновацион педагогик технологияларни қўллаш орқали узлуксиз таълим самарадорлигини оширишга алоҳида эътибор берилаяпти. Педагогик технологиялар – таълим бериш ва замонавий ахборот технологияларини қўллаш ёрдамида талабаларнинг шахсий сифатларини ривожлантириш ва такомиллаштириш имкониятини берувчи ўқув воситалари бўлиб, у ўзига хос дидактик ва услубий асосга эга.

Фанларнинг ўқитилиш сифати ва самарадорлигини ошириш мақсадида, педагогик технологияларни замонавий ахборот технологиялар имкониятлари асосида ўқув машғулотларига, яъни маъруза ва амалий машғулотларининг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда комплекс ҳолда қўллаш тавсия этилади.

Инновация технологиялари ўқитиш жараёнида юқори малакали, рақобатбардош ўқитувчи кадрлар тайёрлаш, уларнинг касбий омилкорликларини шакллантириш, методик маҳоратини кўтариш, ўқитувчи-педагогларни замонавий педагогик технологиялар билан қуроллантириш омили бўлиб қолмоқда.

Таълимда интерфаол метод бу- талаба билан ўқитувчи ўртасида таълимни ўзлаштириш муносабатларини кучайтириш, фаоллаштириш демакдир. Мазкур методлар ҳамкорликда ишлаш воситасида дарс самарадорлигини оширишга ёрдам беради. Улар талабаларни мустақил фикрлашга ундайди.

Интерфаол усулларнинг мақсади, вазифаси, шакли ва воситалари ўқитувчи билан талабанинг фаол муносабати, бир-бирини тўлиқ тушунтиришга асосланади. Интерфаол методларни ўқув жараёнига жорий этишнинг туб мақсади дарс қайси шаклда бўлмасин, қаерда ўтказилмасин дарсда ўқитувчи билан талабанинг ҳамкорликда ишлашини ташкил этишидир.

Ўқитувчи дарсда тегишли муаммоларга талабаларни жалб этиши, уларнинг ҳаракатини фаоллаштириши ва натижада ўзлаштиришларини таъминлаши лозим.

Интерфаол усулларнинг асосий мақсад ва вазифалари қуйидагилардан иборат:

1. Талабаларни мустақил, ижодий, танқидий, мантиқий фикрлашга ўргатиш.
2. Муаммоли вазиятни амалий ва ҳаётий топшириқлар асосида ечиш.
3. Ўз-Ўзини фикрлашга мажбур этиш.
4. Фаоллаштириш.
5. Ўқувчиларни ташкилотчилик ва йўналтирувчанликка ундаш.

Интерфаол методларда ўқитишнинг моҳияти қуйидагича:

- ✓ ўқитувчи ҳам талаба ҳам маълумотлар билан фаол ишлаши;
- ✓ талабаларни мустақил фикрлашга ундаши ва ўргатиши;
- ✓ ўқитувчига «талабаларни фикрлашга ўргатиш учун» хизмат қилса,
- ✓ талабаларга эса, «фикрлашни ўрганишлари учун» хизмат қилиши.